

Postupem času jsme se v přehledu přírodních stanovišť dostali k výčtu těch posledních, která na území Krkonošského národního parku byla v rámci programu Natura 2000 vymapována. Dnes budeme mluvit o čtyřech skupinách biotopů: **K – Křoviny**, **M – Mokřady a pobřežní vegetace**, **V – Vodní toky a nádrže** a **S – Skály, sutě a jeskyně**. Rozlohou patří tyto skupiny v národním parku k těm nejmenším, ale zdaleka ne k nejdůležitějším částem našeho přírodního prostředí.

K – Křoviny

S křovinami se ve volné krajině setkáváme často a na různých místech. Většinou je vnímáme jenom jako to „křoví“, mnohokrát nevábne vyhlížející. Křoviny však poskytují útočiště různým druhům ptáků, kteří si

Niva Ryzího potoka hostí mozaiku biotopů mokřadních společenstev

Voda, skály, křoviny

VIERA HORÁKOVÁ

zde stavějí svá hnízda, početně se zde vyskytují zástupci říše hmyzu a objevíme zde i různé druhy rostlin.

Jednu skupinu vegetace křovin můžeme objevit v místech s vysokou hladinou podzemní vody, v lesních mokřadech, na opuštěných vlhkých loukách nebo na březích řek. Na takovýchto místech se vyskytují stanoviště **K1 – Mokřadních vrbin** nebo **K2.1 – Vrbových křovin hlinitých a písčitých náplavů**. V mokřadních vrbinách rostou především různé druhy vrby. Zajímou hlavně svým tvarem. Mají-li dostatek prostoru, vyrostou do tvaru připomínající kulatý bochník chleba. Podél řek a větších potoků, obvykle na březích nebo šterkových náplavech, rostou **vrbové křoviny**. Nepotkáme tady žádné stromy, pouze vrby keřovitého vzrůstu. Působí zde síla vodního proudu, kterou vydrží právě jenom ohebné dřevo vrby.

Další místa, kde můžeme křoviny vidět, jsou lesní pláště, meze podél cest nebo meze mezi loukami či poli. Podle mapování tyto křoviny patří ke stanovišti **K3 – Vysoké mezofilní a xerofilní křoviny**. Tyto typy křovin jsou nejznámější a v krajině tvoří nedílnou součást její mozaiky. Jsou důležitou částí tzv. mimolesní zeleně a podílejí se na zvýšení estetické hodnoty krajiny. Určitě si každý z vás vzpomene na zjara rozkvetlé bílé pruhy trnek na stránkách a jejich sladkou vůni nebo na později kvetoucí šípkové růže či ostružiníky.

M – Mokřady a pobřežní vegetace

S významem a funkcí mokřadů v krajině jsme se seznámili v letošním květnovém čísle.

V jednotce **M1 – Rákosiny a vegetace vysokých ostřic** byly na území Krkonoš nalezeny celkem tři podjednotky: **M1.1 – Rákosiny eutrofních stojatých vod**, **M1.5 – Pobřežní vegetace toků** a **M1.7 – Vegetace vysokých ostřic**. Všechny podjednotky se na mapovaném území našly jenom na několika místech v ochranném pásmu a plošně jsou nepatrné. Rákosiny a vysoké ostřice mají rády podobná stanoviště. Místa,

◀ Každoročně si trnky oblečou svůj voňavý květinový kabát a lákají hmyz k jarní hostině

kde se tyto podjednotky v Krkonoších vyskytly, byly obvykle zamokřené terénní sníženiny (i na loukách), pobřežní mělčina rybníku a různé typy mokřadů. Nápadnou dominantou byl rákos obecný a různé druhy ostřic.

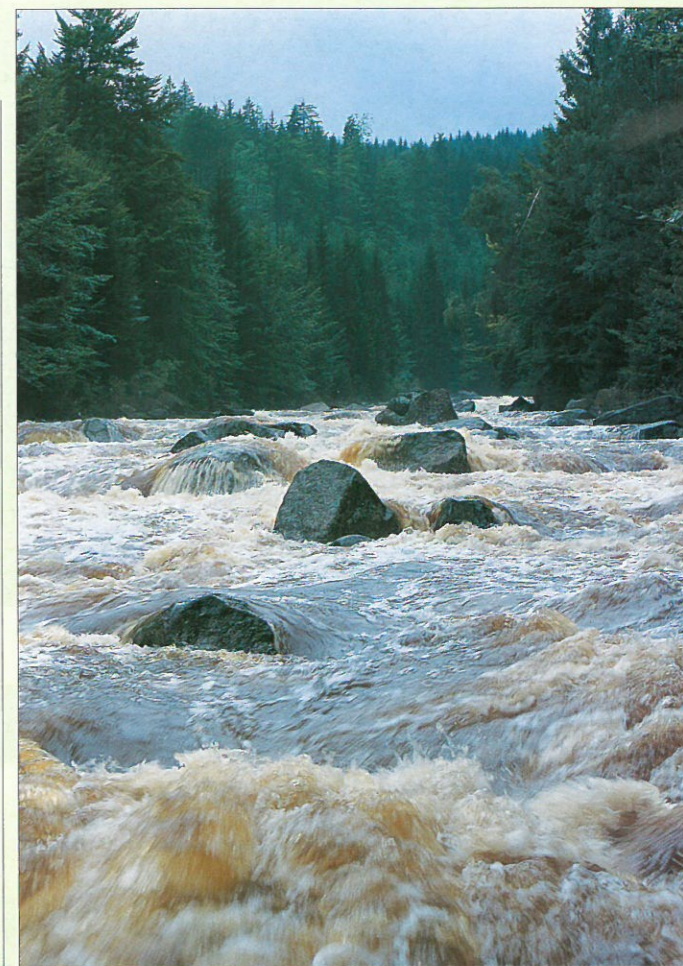
Jiný typ stanovišť vyhledávají druhy již zmíněné podjednotky **pobřežní vegetace toků**. Jsou to obvykle písčité nebo hlinité náplavy v korytech potoků a podmáčené plochy na březích. Z vegetace jsou zde nejvýznamnější trávy, zejména zblochany, které mohou, pokud je dostatek vody, splývat po vodní hladině. Vzhledem k charakteru toků na území Krkonoš se tato vegetace vyskytovala jenom skromně.

Na proudící vodu je vázána i vegetace dalších jednotek: **M4 – Šterkové říční náplavy** a **M5 – Devětsilové lemy horských potoků**.

Z okruhu první jednotky byly vymapovány na území Krkonoš následující podjednotky: **M4.1 – Šterkové náplavy bez vegetace** a **M4.3 – Šterkové náplavy se třtinou pobřežní (*Calamagrostis pseudo-phragmites*)**. Zatímco se první podjednotka vyskytuje převážně na náplavech a ostrůvcích vytvořených v korytech horních toků řek, vegetace druhé se pevně drží břehů.

Řeka je velmi dynamický systém, zejména v jarním období, kdy jsou koryta naplněna vodou z tajícího sněhu. Tento příval vody vymodeluje koryto do zcela nové podoby. Proto řeka může každý rok měnit svoji tvář. Kde před rokem byla krásná oblázková pláž, tam po jarním přívalu nemusí zůstat ani kamínek. Proto se na náplavech uplatní hlavně rostliny, které rychle vyklíčí, vyrostou, rozkvetou, vytvoří semena a ty pak odevzdají říčnímu proudu. Protože co bude příští rok, řeka neprozradí.

Klidnější vody malých vodních toků v horském a podhorském stupni jsou obroubeny **devětsilovými lemy horských potoků**. Vegetace má ráda stabilnější sedimenty a vydrží i jarní přeplavení. Největší dominantou je hustý porost devětsilů, které každoročně brzy zjara vyrážejí, aby nás potěšily jako jedny z prvních jarních bylin svými květy. A také, protože se jedná o léčivou rostlinu, dodaly tajemných „devět jarních sil“.

Divoká krása Jizery

V – Vodní toky a nádrže

U vody ještě chvíli zůstaneme. Přímou ve vodě se totiž nalézá **jednotka vodní toky a nádrže** se dvěma podjednotkami, které byly na území Krkonoš zaznamenány: **V1 – Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod** a **V4 – Makrofytní vegetace vodních toků**.

První jednotka je na mapovaném území zastoupena jenom velmi sporadicky. Jedná se zejména o stanoviště s přirozeným nebo přírodě blízkým charakterem, jako jsou malé rybníčky nebo tůně s vegetací. Druhá jednotka zahrnuje stanoviště středních toků řek. Na území Krkonoš tento typ biotopu dobře charakterizuje např. tok Jizery.

S – Skály, sutě a jeskyně

Některé rostlinné druhy mají rády extrémní podmínky. V dnešní době bychom je asi přirovnali k vyznavačům adrenalinových sportů. Vyskytují se v různých typech vegetace, a také ve vegetaci jednotek **S1 – Skály a droliny** a **S2 – Pohyblivé sutě**. Na skalách a sutích jsou podmínky opravdu drsné. Téměř žádná nebo jenom velmi málo půdy, na typu horniny závisí přísun potřebných minerálů a látek, střídání tepla a chladu, voda někdy jenom steče a někdy se zadržuje, a rostlinky také nevědí, kdy se s nimi skála utrhne či suť rozjede. Kdyby rostliny měly nervy, tak na těchto stanovištích by je musely mít dostatečně pevné.

Vegetaci první jednotky představují v Krkonoších **S1.1 – Šterbinová vegetace vápnitých skal a drolin**, **S1.2 – Šterbinová vegetace silikátových skal a drolin** a **S1.4 – Vysokobylinná vegetace zazemněných drolin**.

Ve vegetaci skal, drolin (tj. stabilizovaných sutí) a také pohyblivých sutí se kombinuje několik málo skalních nebo suťových druhů rostlin a často jsou přimíchané druhy přesahující z okolní vegetace. V šterbinách skal a velkých balvanů rostou v závislosti na typu horniny zejména různé druhy kapradin, jako např. osladič obecný, nebo různé druhy sleziníků. Další početnou skupinou jsou mechy a především lišejníky.

Další jednotkou jsou **S3 – Jeskyně**. Tento biotop je důležitý jako zimooviště netopýrů, o kterých se více dovíte v příštím čísle. Budeme se v něm věnovat Ptáci oblasti Krkonoše a také živočichům, kteří jsou v rámci evropsky významné lokality chráněny.

foto Jan Vaněk a Viera Horáková

Kapradiny a mechy jsou věrnými průvodci biotopu skal